

УДК 327(477:437):338.48(437)

DOI: 10.69550/3041-1467.1.303928

Роман КОРСАК

доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри туристичної інфраструктури та готельно-ресторанного господарства, ДВНЗ “Ужгородський національний університет”, вул. Українська, 19, м. Ужгород, Україна, індекс 88 000 (korsakr@i.ua)

ORCID: 0000-0001-9245-252X

ResearcherID: B-9061-2019

Василь ІЛЬНИЦЬКИЙ

доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри історії України, Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, вул. Івана Франка, 24, м. Дрогобич, Україна, індекс 82100 (vilnickiy@gmail.com)

ORCID: 0000-0002-4969-052X

ResearcherID: H-4431-2017

Scopus ID: 57203399830

Roman KORSACK

PhD hab. (History), Full Professor, Head of the Department of Tourism Infrastructure and Hotel and Restaurant Management, Uzhhorod National University, 19, Ukrainian Street, Uzhhorod, Ukraine, postal code 88000 (korsakr@i.ua)

Vasyl ILNYTSKYI

PhD hab. (History), Full Professor, Head of the Department of History of Ukraine, Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University, 24 Ivan Franko Street, Drohobych, Ukraine, postal code 82100 (vilnickiy@gmail.com)

Бібліографічний опис статті: Корсак, Р., Ільницький, В. (2022). Торгівля та готельно-туристична галузь Чехії у контексті євроінтеграції: можливості для українсько-чеської співпраці (2000 – 2019). *Axis Europae*, 1, 49–63. doi: 10.69550/3041-1467.1.303928

Bibliographic Description of the Article: Korsak, R., & Pnytskyi, V. (2022). Torhivlia ta hotelno-turystychna haluz Chekhii u konteksti yevrointehratsii: mozhlyvosti dlia ukrainsko-cheskoj spivpratsi (2000 – 2019) [Trade and Hotel and Tourism industry of the Czech Republic in the context of European integration: opportunities for Ukrainian-Czech cooperation (2000 – 2019)]. *Axis Europae*, 1, 49–63. doi: 10.69550/3041-1467.1.303928 [in Ukrainian].

**ТОРГІВЛЯ ТА ГОТЕЛЬНО-ТУРИСТИЧНА ГАЛУЗЬ ЧЕХІЇ
У КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ:
МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ УКРАЇНСЬКО-ЧЕСЬКОЇ СПІВПРАЦІ (2000 – 2019)**

Анотація. Мета статті – комплексно проаналізувати чеський досвід реформування торгівлі та готельно-туристичного комплексу у контексті євроінтеграції протягом перших двох десятиліть XXI ст. (2000–2019). Дослідження розкриває

характерні риси процесу адаптації чеського суспільства до європейських стандартів, дослідження особливостей чеських економічних реформ та їх можливого використання для України. **Методологія дослідження.** Автори дослідження використали різноманітні наукові методи, що дають підставу здійснити аналіз та узагальнення інформації, а також розширити знання про взаємодію України та Чехії у сферах євроінтеграції, торгівлі та туризму. Для розв'язання наукових завдань, автори публікації застосували загальнонаукові методи пізнання: аналізу, синтезу, системності, узагальнення, конкретності, історизму та діалектичного методу. В історичному дослідженні діалектичний метод найповніше реалізується через принципи історизму, тому під час здійснення дослідження автори віддали перевагу історичним методам: історико-описовому методу (історико-генетичному, історико-порівняльному, історико-синтетичному), історико-діахронному, методу емпіричному аналізу тощо. **Наукова новизна.** Основна наукова новизна полягає в аналізі впливу євроінтеграції на розвиток торговельних відносин і готельно-туристичної галузі Чехії, а також вивченні можливостей співпраці з Україною у цих сферах. Крім того, зазначена тема актуальна в сучасному контексті, де міжнародна торгівля, готельно-ресторанний бізнес та туризм стають все більш важливими елементами економічного розвитку. Вивчення українсько-чеської перспективи у контексті євроінтеграції відкриває нові можливості для співпраці та розвитку обох країн, а також доповнює наукові дослідження у галузі міжнародних відносин, економіки та туризму. **Висновки.** У процесі євроінтеграції Чехія активно розвивала свою торговельну та готельно-туристичну галузі, використовуючи різноманітні механізми співпраці з країнами Європейського Союзу. Це включало реалізацію спільних проєктів та програм, спрямованих на розвиток туризму, поліпшення інфраструктури та збільшення торговельного обороту. Чехія вдало залучала міжнародні фонди, такі як програми Європейського Союзу, для спільних проєктів з українськими партнерами, що сприяло збільшенню інвестицій та модернізації туристичної інфраструктури. Додатково, співпраця з іншими країнами ЄС у цих сферах сприяла підвищенню конкурентоспроможності Чехії на європейському ринку.

Ключові слова: Україна, Чехія, торгівля, українсько-чеська співпраця, гостинність, готельно-туристичний комплекс, туризм, Європейський Союз.

TRADE AND HOTEL AND TOURISM INDUSTRY OF THE CZECH REPUBLIC IN THE CONTEXT OF EUROPEAN INTEGRATION: OPPORTUNITIES FOR UKRAINIAN-CZECH COOPERATION (2000–2019)

Abstract. *The purpose of the article is to comprehensively analyze the Czech experience of reforming society in the trade and hotel-tourism complex in the context of European integration during the first two decades of the 21st century (2000–2019). The study reveals the characteristic features of the process of adaptation of Czech society to European standards, the study of the peculiarities of Czech economic reforms and their possible use for Ukraine. Research methodology.* The authors of the study used a variety of scientific methods that allow for the analysis and generalization of information, as well as to expand knowledge about the interaction between Ukraine and the Czech Republic in the spheres of European integration, trade and tourism. To solve scientific problems, the authors of the publication applied general scientific methods of cognition: analysis, synthesis, systematicity, generalization, concreteness, historicism, and the dialectical method. In historical research, the dialectical method is

most fully implemented through the principles of historicism, therefore, during the research, the authors preferred historical methods: historical-descriptive method (historical-genetic, historical-comparative, historical-synthetic), historical-diachronic, empirical analysis method, etc. Scientific novelty. **The main scientific novelty** is the analysis of the impact of European integration on the development of trade relations and the hotel and tourism industry of the Czech Republic, as well as the study of the possibilities of cooperation with Ukraine in these areas. In addition, the mentioned topic is relevant in the modern context, where international trade, hotel and restaurant business and tourism are becoming increasingly important elements of economic development. The study of the Ukrainian-Czech perspective in the context of European integration opens up new opportunities for cooperation and development of both countries, as well as complements scientific research in the field of international relations, economics and tourism. **Conclusions.** In the process of European integration, the Czech Republic actively developed its trade and hotel and tourism industries, using various mechanisms of cooperation with the countries of the European Union. This included the implementation of joint projects and programs aimed at developing tourism, improving infrastructure and increasing trade turnover. The Czech Republic has successfully attracted international funds, such as European Union programs, for joint projects with Ukrainian partners, which has contributed to increased investment and modernization of tourism infrastructure. In addition, cooperation with other EU countries in these areas contributed to increasing the competitiveness of the Czech Republic on the European market.

Keywords: Ukraine, Czech Republic, trade, Ukrainian-Czech cooperation, hospitality, hotel and tourist complex, tourism, European Union.

Постановка проблеми. Постановка наукової проблеми передбачає визначення ключових аспектів, які потрібно вивчити та проаналізувати, зокрема:

1. Взаємозв'язок торгівлі та готельно-туристичної галузі в контексті економічної інтеграції Чехії в Європейський Союз та її вплив на розвиток двосторонньої співпраці з Україною.

2. Аналіз потенціалу для співробітництва між Україною та Чехією в галузі торгівлі та готельно-туристичної сфери, урахування історичні та економічні зв'язки між цими країнами.

Отже, наукова проблема полягає в комплексному дослідженні впливу євроінтеграції на торгівлю та готельно-туристичну галузь Чехії з урахуванням українсько-чеської перспективи, а також в ідентифікації перспектив співробітництва між цими двома країнами.

Огляд історіографії. Систему регулювання зовнішньоекономічних зв'язків у Чеській Республіці проаналізував В. Федурця (Федурця, 2006); політичну та економічну співпрацю Чехії та України дослідив у монографії Р. Корсак (Корсак, 2013); сучасний стан та майбутні перспективи розвитку туристичної інфраструктури Чехії обсервувала Я. Віхляєва (Віхляєва, 2010); стан дослідженості організаційних аспектів туристичного бізнесу з'ясували Р. Корсак та В. Фургій (Корсак, Фургій, 2016); міжрегіональні зв'язки України та Чехії простудіювали Р. Корсак, В. Ільницький та І. Січка (Korsak, Pnytskyi, Sichka, 2019), В. Ільницький, Р. Корсак, І. Годя (Pnytskyi, Korsak, Hodia, 2018). Актуальні тенденції розвитку сучасних напрямків туризму та досвід Чехії розглядали В. Ільницький та Р. Корсак (Ільницький, 2016; Ільницький, 2017; Ільницький, Корсак, 2017а; Ільницький, Корсак, 2017б).

Мета статті – комплексно проаналізувати чеський досвід реформування торгівлі та готельно-туристичного комплексу у контексті євроінтеграції протягом перших двох десятиліть ХХІ ст. (2000 – 2019). Дослідження розкриває характерні риси процесу адаптації чеського суспільства до європейських стандартів, особливості чеських економічних реформ та можливість їхнього використання в Україні.

Виклад основного матеріалу. У період з 2000 до 2019 р. Чехія виявила важливу підтримку України на міжнародній арені, зокрема її політичних та демократичних реформ. Це включало ратифікацію Угоди про асоціацію з Європейським Союзом та створення зони вільної торгівлі, що стимулювало позитивні очікування українських експертів і політиків стосовно реалізації “Східного партнерства” і поліпшення відносин з Чехією.

Сьогодні, у зв’язку з війною проти російського агресора та стрімкими зусиллями України щодо інтеграції до Європейського Союзу, запозичення чеського досвіду внутрішньої та зовнішньої політики набуває особливого значення. Адже він може допомогти розв’язати ключові завдання євроінтеграції, розвитку торговельно-економічних відносин та готельно-туристичної галузі, сприяючи зміцненню міжрегіональних зв’язків між Україною та Чехією.

Так, у Чеській Республіці діяла система органів, які успішно координували процеси євроінтеграції та гармонізації національного законодавства з вимогами Європейського Союзу. Починаючи з 1994 р., коли був створений Комітет Уряду з питань європейської інтеграції, ця система постійно розвивалася й адаптувалася до складних завдань. З часом вона перетворилася на урядовий Комітет з питань ЄС, що став головним координаційним органом для відносин з Євросоюзом. Його функції включали сприяння реалізації стратегічних завдань та координацію роботи Галузевих координаційних груп (Корсак, 2013, с. 87–94).

У порівнянні з Чехією, в Україні система управління євроінтеграційними питаннями була менш стабільною та неспроможною забезпечити неперервну і послідовну роботу. Міністерство економіки та європейської інтеграції зазнавало змін у своєму складі та функціях, а посада Віцепрем’єр-міністра з питань європейської інтеграції вводилася і скасовувалася декілька разів. Відсутність стабільності та послідовності в управлінні призвела до неефективності й недостатньої уваги до євроінтеграційних процесів.

Отже, ретельна організація та послідовна робота органів управління євроінтеграцією в Чехії сприяли успішному виконанню стратегічних завдань, тоді як в Україні нестабільність та відсутність послідовності призвели до недоліків у цій сфері (Korsak, Pnytskyi, Sichka, 2019, s. 67–89).

Чехія систематично коригувала основні принципи своєї внутрішньої та зовнішньої політики, затверджуючи концепції економічних реформ та зовнішньої торгівлі протягом у 2003, 2006 та 2009 рр., враховуючи вимоги часу та складність політичних і економічних умов. Особлива увага приділялася співпраці з Україною, що впливало з детального плану співробітництва, який передбачав такі напрями (Кофан, 2009, s. 13–20; Кофан, 2010, s. 15–19; Кофан, 2011, s. 15–32; Кофан, 2012, s. 16–19):

1. Торговельне співробітництво – розвиток торговельних відносин, збільшення обсягів та розширення асортименту товарів і послуг між двома країнами.

2. Економічне співробітництво – спільні інвестиційні проекти, розвиток економічних зв’язків, підтримка підприємництва та сприяння економічному зростанню обох країн.

3. Культурна та освітня співпраця – обмін культурними й освітніми програмами, сприяння вивченню мов, стажування студентів та викладачів, організація культурних заходів і виставок.

4. Політична та дипломатична співпраця – обмін досвідом у сфері політики та дипломатії, спільне розв'язання міжнародних питань, координація позицій на міжнародних форумах та організаціях.

5. Туристичне співробітництво – розвиток туристичної індустрії обох країн, збільшення туристичного потоку та залучення іноземних відвідувачів.

Туристичний напрям співробітництва між Чехією та Україною включав різноманітні аспекти, зокрема (Korsak, Ilnytskyi, Sichka, 2019, s. 67–89; Корсак, Фуртій, 2016, с. 128–131):

а) культурний обмін – сприяння взаємному туристичному обміну для вивчення культурної спадщини обох країн. Зазначене включало організацію екскурсій до історичних пам'яток, музеїв, архітектурних пам'яток та культурних заходів;

б) готельно-туристичну інфраструктуру – спільна підтримка розвитку туристичної інфраструктури, такої як готелі, ресторани, туристичні маршрути та інші послуги, що сприяли комфортному перебуванню і відпочинку туристів.

в) активний відпочинок – пропаганда активного відпочинку та еко-туризму в обох країнах. Розвиток спільних проєктів з організації екскурсій, походів, велосипедних маршрутів та інших форм активного відпочинку.

г) медичний туризм – розширення співпраці у сфері медичного туризму: обмін медичними послугами, спільні програми лікування та відновлення, а також розвиток медичних рекреаційних туристичних центрів.

На противагу чеському підходу, в Україні не було затверджено концепції українсько-чеських відносин. Українська сторона обмежувалася співпрацею з Чехією лише в рамках Меморандуму про лібералізацію взаємної торгівлі, інших конкретних завдань не встановлювалося. Незважаючи на ініціативи, такі як проєкт Концепції торговельно-економічних відносин, які розроблялися і надсилалися до владних структур, вони не отримали затвердження та не були реалізовані.

Таким чином, можемо констатувати, що в Чехії проводилася послідовна робота з визначення стратегій співпраці, натомість в Україні не вдалося систематизувати і затвердити концепції українсько-чеських відносин, що призвело до відсутності чіткої стратегії співробітництва між країнами (Корсак, 2013, с. 345–357).

Протягом 2000-х рр. уряд України мав необхідність переглянути доцільність та своєчасність прийняття законодавчих актів, спрямованих на розвиток торговельного й економічного співробітництва з Чехією. Зокрема, законодавчо було закріплено ратифікацію Протоколу про надання кредитів для фінансування експорту товарів та послуг з Чехії в Україну, однак проєкт так і не був реалізований через зміни у законодавстві України та негативні наслідки для торговельного балансу. Деякі законодавчі акти, зокрема Закон України від 24.03.1998 р. № 209-98, створювали переваги для чеських експортерів, проте погіршували торговельний баланс для України. Наприклад, цей закон втратив актуальність через прийняття інших норм, що забороняють подібне кредитування (Korsak, Ilnytskyi, Sichka, 2019, s. 67–89).

Ухвалені законодавчі акти та їх невиконання свідчили про необхідність уважного аналізу та забезпечення реалізації законодавчих ініціатив відповідно до потреб і можливостей країни. Так, тільки у квітні 2006 р. Україна прийняла Закон про ратифікацію

Угоди з Чеською Республікою щодо економічного, промислового та науково-технічного співробітництва, підписаної в 2004 р. (Корсак, 2013, с. 347–351).

У контексті євроінтеграції, Україні слід використовувати чеський досвід у проведеному узгодженій фінансовій та монетарній політиці між центральними органами виконавчої влади. Наприклад, у 2000 р. почалося співробітництво Міністерства фінансів і Національного банку Чехії, яке виявилось корисним під час урегулювання кризових ситуацій, таких як різке посилення кризи через приватизаційні заходи. У контексті вступу до ЄС, український уряд має вивчити зазначений досвід, щоб вдосконалити свою фінансову політику.

Доцільним для України є також використання чеського досвіду у реалізації проєкспортної політики. Протягом 2000–2019 рр. Чехія підтримувала Україну у створенні системи державного страхового гарантування експорту продукції. З огляду на зазначене Україна має врахувати цей досвід для підвищення конкурентоспроможності своїх товаровиробників на зовнішніх ринках.

Тим не менш, незважаючи на запропоновану Чехією підтримку, українська сторона протягом 2000-х рр. не використала запрошення на засідання Празького клубу та не розглянула законопроекти щодо створення системи державного страхування експорту. Це призвело до втрати можливості обміну досвідом та використання корисних практик у сфері експортного страхування (Корсак, 2016, с. 89–92).

Таким чином, Україні важливо вивчити чеський досвід у сфері фінансів та торгівлі і вжити заходів для впровадження на його основі власних ефективних механізмів.

В умовах отримання статусу кандидата в ЄС, Україна є зацікавленою у використанні чеського досвіду щодо забезпечення своїх державних інтересів за кордоном у сфері зовнішньоекономічних зв'язків та підтримки підприємництва за межами країни. У Чеській Республіці ці завдання виконуються через різні державні структури, такі як торговельно-економічні відділи у складі посольств, представництва “Czech Trade” та “CzechInvest”, а також закордонні центри.

Прозорість та відкритість у бізнес-середовищі Чехії сприяли створенню сприятливого інвестиційного клімату. Україні треба скористати з цього досвіду, оскільки тільки недавно було прийнято законодавство про відкриття реєстрів, але вони ще не доступні повною мірою, що значно підриває довіру та знижує привабливість для іноземних інвесторів. Наприклад, запити чеських підприємців до українських державних органів щодо інформації про українські компанії отримують відповідь про закриття інформації, що призводить до непорозумінь та стримує їхні інвестиційні плани в Україні (Корсак, 2016, с. 110–117; Agenda pro českou zahraniční politiku 2011, s. 49; Agenda pro českou zahraniční politiku 2012, s. 47–48).

Міністерство промисловості і торгівлі Чеської Республіки відіграло ключову роль у фінансуванні участі чеських фірм у 50–60 міжнародних виставкових заходах, що проводилися у різних країнах. Кожного року затверджувався список подій, участь в яких підтримувалася державою, що створювало сприятливі умови для розвитку експорту та підтримки чеських компаній на міжнародних ринках.

Підхід Чеської Республіки до організації виставково-презентаційної діяльності має велике значення для підтримки українських експортерів, особливо на ринку Чехії, де українські підприємства мають низьку представленість (Корсак, 2013, с. 361).

Протягом 2000–2019 рр. основними галузями торговельно-економічного співробітництва між Україною та Чехією були машинобудування, важка, хімічна, легка і харчова промисловість, будівельний комплекс та транспортні комунікації. Розширення

масштабів і удосконалення товарної структури торгівлі Чехії з Євросоюзом підтримувався західним капіталом, що інвестувався у промислове виробництво країни.

Економічно-консультативний діалог між Україною та Чеською Республікою, започаткований ще у 1996 р., здійснювався на постійній основі. Щорічно у Чехії перебувало понад 50 делегацій українських міністерств, відомств, регіонів та міст. Діяльність цих органів та експертних консультацій спрямовувалася Міністерством економіки України, Міністерством закордонних справ України та іншими галузевими міністерствами і відомствами України відповідно до їх компетенцій (Корсак, 2016, с. 87–90).

У XXI ст. співпраця між Україною та Чехією у сфері туризму та гостинності набувала нового змісту через взаємини цих країн з Європейським Союзом. Запровадження кордону між Україною та ЄС з 2004 р., відображає зростаючий інтерес до європейської інтеграції. Вишальними було питання впровадження туристичної політики, оскільки розвиток готельно-ресторанного бізнесу та сфери туризму визначав стратегічні напрями подальшого розвитку українсько-чеського економічного співробітництва. Співпраця з країнами ЄС, зокрема з Чехією, та використання їхнього досвіду стали ключовим елементом національної стратегії у сфері розвитку готельно-туристичного комплексу (Корсак, 2017, с. 82–86; Korsak, Pnytskyi, & Sichka, 2019, s. 67–89).

У контексті зазначеного Україна може виграти від застосування чеського досвіду в організації своєї туристичної галузі. Після виходу з Ради Економічної Взаємодопомоги, у Чехії спостерігався розпад старих туристичних підприємств, таких як екскурсійні бюро та бюро подорожей, що відбувався в умовах переходу до ринкової економіки. Цей процес передбачав модифікацію старих підприємств та створення нових, які спеціалізувалися на розробці туристичного продукту, що відповідав попиту споживачів. В основному, це стосувалося розвитку виїзних турів, що виникло через недоліки у виїзному туризмі за радянських часів і призвело до підвищеного попиту на зовнішні туристичні послуги. Деякі країни, такі як Україна, Польща, Угорщина, Болгарія, спрямовували свої зусилля на приваблення чеських туристів шляхом введення безвізового режиму, тоді як у Німеччині, Іспанії та Італії спрощувалися візові процедури (Корсак, Фуртій, 2016, с. 128–131).

Роль виїзного туризму у Чехії зростала за рахунок кількох факторів, зокрема (Korsak, Pnytskyi, & Sichka, 2019, s. 67–89; Корсак, Фуртій, с. 99–103):

1. Новизни іноземного продукту для чеського споживача. Поява нових туристичних можливостей у вигляді іноземних подорожей та відпочинку викликала зростання інтересу серед чеських споживачів. Новизна досвіду, культури та інших аспектів іноземних поїздок привертала увагу та стимулювали попит на виїзний туризм.

2. Розширення зовнішніх ділових контактів. Виїзди за кордон для бізнесу, конференцій, виставок та інших подій стали звичайною практикою для чеських бізнесменів та фахівців різних галузей. Це розширювало область застосування виїзного туризму, що сприяло зростанню його популярності у Чехії.

3. Спрощення виїзду за доступною ціною на виїзні тури. Заходи, спрямовані на полегшення в'їзду та виїзду для туристів, такі як безвізовий режим для деяких країн, а також доступні ціни на туристичні пакети та послуги, зробили виїзний туризм привабливішим для чеських громадян.

4. Великої конкурентоспроможності іноземного туристського продукту. Поява багатой і різноманітної туристичної пропозиції у зарубіжних країнах, включаючи цікаві маршрути, екскурсії та інші розваги, створила сильну конкуренцію, що спонукало чеських туристів до подорожей за кордон.

Зазначені фактори взаємодіяли між собою, створюючи сприятливу атмосферу для зростання виїзного туризму в Чехії та сприяючи його подальшому розвитку.

Уряд України рекомендується використати досвід інституційного розвитку індустрії туризму та гостинності, що успішно застосовується у Чехії, зокрема, за “бриганською моделлю”. Ця стратегія спрямована на максимальну популяризацію туристичного продукту країни та задоволення великого числа відвідувачів, за допомогою розбудови готельно-туристичної інфраструктури та поліпшення туристичного сервісу. Державна організація “Czech Tourism”, заснована у 1993 р., стала ключовим інструментом у просуванні туризму як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках. Її завдання включали збільшення кількості повторних візитів та задоволеність туристів. (Корсак, Фуртій, 2016, с. 128–131).

Вагоме значення у розвитку туризму та гостинності Чеської Республіки мали й інші організації:

1. “Czech Convention Bureau” (CzCB), заснована в 2009 р., є ключовою організацією, яка займалася просуванням Чеської Республіки в галузі конгресного туризму як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках. Вона співпрацювала з регіональними офісами і контролювала роботу регіонів, сприяючи максимальному використанню конгресного потенціалу країни. Місто Прага відоме своєю провідною позицією у світовому рейтингу конгресних міст.

2. Інститут туризму, що є важливою складовою агентства “Czech Tourism”, забезпечував аналітичні та інформаційні послуги, а також надавав інформацію про стан розвитку готельно-туристичного ринку Чехії. Цей інститут відіграє ключову роль у сприянні розвитку туризму та гостинності у країні.

3. Асоціація країв (регіонів) Чехії, заснована у 2001 р., є організацією, що об’єднує усі 14 адміністративних регіонів країни. Вона має статус асоціації юридичних осіб і призначена для захисту прав та інтересів мешканців регіонів. Асоціація відіграє важливу роль у підтримці туристичного розвитку, зокрема через свої комісії з питань туризму та культури

4. Міністерство місцевого і регіонального розвитку відіграло ключову роль у розвитку туризму в країні. Воно використовувало законодавчі можливості для створення сприятливих умов щодо розвитку туристичного та готельно-ресторанного сектору, а також забезпечувало захист інтересів споживачів туристичних послуг (Korsak, Pnytskyi, & Sichka, 2019, s. 67–89).

Міністерство активно співпрацювало з різними галузями туризму, включаючи туристичні компанії, агентства та готельно-ресторанний бізнес, беручи участь у міжнародних форумах, конференціях та виставках, що сприяло популяризації чеського туристичного продукту і залученню іноземних туристів.

Крім того, Міністерство реалізувало різноманітні проекти, які фінансувалися зі структурних фондів Європейського Союзу, спрямовані на поліпшення туристичної інфраструктури та підвищення якості туристичних послуг. Такий підхід допомагав забезпечити стале зростання туристичної привабливості Чехії та збільшення потоку туристів у країну (Корсак, Берез, 2016, с. 98–101).

5. Асоціацію готелів і ресторанів Чеської Республіки (AHR CR), яка сприяла розвитку замкового туристичного бізнесу: відкриття замків-готелів, ресторанів на території фортифікаційних споруд тощо. Асоціація відіграла важливу роль у розвитку туристичної індустрії Чеської Республіки, зосереджуючись на готельному та ресторанному бізнесі.

Відкриття замків-готелів та ресторанів на території фортифікаційних споруд (замок Конопіште, Карлштейн, Мірошник, Штернберк та ін.) Чеської Республіки сприяло не тільки збереженню та відновленню історичних об'єктів, але й створило нові можливості для туристичного бізнесу та розвитку місцевих громад, адже дає змогу мандрівникам пережити автентичний досвід історичного проживання, що приваблює більше туристів до регіонів, де розташовані зазначені об'єкти. Такий підхід також сприяє збільшенню конкурентоспроможності туристичного продукту Чехії на міжнародному ринку готельно-ресторанного бізнесу та туризму, а також збереженню і просуванню культурного й історичного спадку країни. Отже, Асоціація готелів і ресторанів Чеської Республіки виступала не тільки як представник готельного та ресторанного бізнесу, але й як гарант у збереженні та просуванні національного культурного надбання через туризм та гостинність (Корсак, 2019, с. 11–16).

У контексті євроінтеграції, Україна може використати досвід Асоціації готелів і ресторанів Чеської Республіки для розвитку туризму та відновлення історичної спадщини. Ось кілька способів, як це можна здійснити:

1. Розвиток замкового туризму. Україна має значний потенціал у сфері замкового туризму, оскільки має багату історію та велику кількість замків, палаців та історичних фортець. Використання цих об'єктів для створення готелів, ресторанів та інших туристичних послуг може привернути більше туристів і сприяти розвитку місцевих громад.

2. Створення автентичного туристичного досвіду. Підтримка ресторанів та готелів на основі історичних об'єктів допоможе мандрівникам пережити автентичний досвід історичного проживання. Це може збільшити привабливість туристичного продукту України на ринку Європейського Союзу та залучити більше туристів.

3. Розвиток туристичної інфраструктури. Українські готелі та ресторани можуть вдосконалити свої послуги, використовуючи досвід інноваційних підходів, що вже застосовуються в Чехії. Це може включати поліпшення сервісу, використання новітніх технологій у готельному бізнесі та підвищення якості харчування в ресторанах.

4. Підвищення конкурентоспроможності. Розробка стратегій маркетингу та просування, а також партнерство з міжнародними туристичними агентствами та іншими підприємствами можуть допомогти Україні підвищити свою конкурентоспроможність на світовому туристичному ринку.

Загалом, використання досвіду Асоціації готелів і ресторанів Чеської Республіки може допомогти Україні поліпшити якість та різноманітність туристичних послуг, залучити більше туристів, сприяти розвитку економіки країни.

Відзначимо, що туристична співпраця між Україною та Чеською Республікою здійснюється відповідно до законодавства, зокрема, “Угоди між Міністерством культури і туризму України та Міністерством регіонального розвитку Чеської Республіки про співробітництво у сфері туризму” від 17.02.2006 р. Угода визначала такі аспекти співпраці:

- обмін інформацією між сторонами щодо туристичних ресурсів, подій, ініціатив та проєктів у сфері туризму в обох країнах;
- участь у спільній розробці програм та проєктів у галузі туризму з метою підвищення привабливості та розвитку туристичних об'єктів;
- спільна організація туристичних заходів, форумів, конференцій та інших подій для сприяння розвитку туризму;
- співпраця у питаннях забезпечення відповідної освіти та підготовки кадрів для туристичної індустрії та ін.

Загалом, угода визначала рамки та принципи співпраці між Україною і Чеською Республікою у сфері туризму з метою сприяння розвитку туристичної індустрії в обох країнах (Корсак, 2013, с. 508).

Також варто зазначити, що Україна подала заявку на включення до перспективних програм співробітництва у сфері туризму з Чеською Республікою. Розширення та розвиток співробітництва передбачало обмін досвідом між офіційними туристичними організаціями, а також вивчення можливостей спільної туристичної та готельно-ресторанної діяльності. Цей процес також включав підготовку кадрів для участі в туристичній індустрії, що сприятиме подальшому розвитку туризму в обох країнах (Корсак, 2016, с. 156–158).

Реалізації українсько-чеської туристичної співпраці сприяла створена міжвідомча робоча група з Чехією. Зокрема, були організовані численні візити на високому рівні між обома країнами. Ці зустрічі, наприклад, між міністрами туризму та керівниками туристичних відомств, сприяли налагодженню конструктивного туристичного діалогу, оптимізації взаємодії у забезпеченні стабільних туристичних потоків, збільшенню обсягів туристичних обмінів та підвищенню економічної ефективності туристичного сервісу (Korsak, Pnytskyi, Sichka, 2019, s. 67–89).

Крім того, туристична співпраця між Україною та Чехією активно розвивалася під час самітів “Україна – ЄС”. Це сприяло спрощенню візового режиму між країнами та інтенсифікації туристичних зв’язків. Отже, ці заходи сприяли збільшенню обсягів туристичних обмінів та поліпшенню взаєморозуміння між українським та чеським туристичним секторами (Корсак, Березь, 2016, с. 98–101).

Україна також активно брала участь у спільних туристичних проектах з Чеською Республікою, які фінансувалися Урядом Європейського Союзу. Зокрема:

1. Проект створення мережі туристичних сервісних центрів для поширення інформаційно-рекламних матеріалів. Він становив частину програми технічної допомоги “Twinning Projects”. Сервісні центри служили платформою для надання інформації про туристичні маршрути, пам’ятки, культурні події та інші туристичні атракції в обох країнах. Крім того, вони мали надавати консультації щодо планування подорожей та послуги бронювання. Загалом, метою проєкту було залучення більшого числа туристів до обох країн та підвищення якості туристичного обслуговування (Agenda pro českou zahraniční politiku 2013, s. 46–47).

2. Проект щодо ефективного функціонування туристичної інфраструктури за напрямками міжнародних транспортних коридорів. У контексті зазначеного, Україна та Чехія продовжували співпрацювати у сфері туризму за допомогою програми “TACIS”, яка була запущена у червні 1999 р. Ця програма передбачала участь чотирьох областей Карпатського регіону України: Закарпатської, Івано-Франківської, Львівської та Чернівецької. Основною метою було забезпечення ефективного функціонування туристичної інфраструктури на міжнародних транспортних коридорах.

Пріоритетними заходами в рамках програми “TACIS” було будівництво та реконструкція автомобільних доріг з метою поліпшення доступності регіонів для туристів. Також планувалося облаштування цих доріг туристичною інфраструктурою, такою як відпочинкові зони, майданчики для пікніків, а також об’єктами туристичного сервісу (готелі, ресторани та інші заклади). Ці заходи були спрямовані на збільшення туристичного потенціалу областей Карпатського регіону України та сприяння розвитку туризму і підвищенню якості туристичних послуг (Корсак, 2017, с. 82–86; Корсак, 2016, с. 98–101; Корсак, Фуртій, 2016, с. 12–131).

Отже, Україна та Чеська Республіка вели тісну співпрацю у сфері туризму, керуючись відповідним законодавством та угодами між державними органами. Угода між Міністерством культури і туризму України та Міністерством регіонального розвитку Чеської Республіки визначала рамки співпраці у таких аспектах, як обмін інформацією, спільна розробка програм та проєктів, організація туристичних заходів та співпраця у підготовці кадрів. Міжвідомча робоча група сприяла організації важливих зустрічей та візитів, що збільшило взаєморозуміння й ефективність співпраці. Пректи, фінансовані Європейським Союзом, спрямовані на поліпшення туристичної інфраструктури та розширення туристичного потенціалу обох країн.

Ці спільні зусилля сприяли збільшенню туристичних обмінів, підвищенню якості туристичного обслуговування та розвитку індустрії гостинності. Україна також активно брала участь у проєктах, спрямованих на забезпечення ефективного функціонування туристичної інфраструктури, зокрема на міжнародних транспортних коридорах. Усі ці заходи сприяли поглибленню співпраці та зміцненню туристичних відносин між Україною та Чехією, що відкриває нові можливості для розвитку обох країн у сфері туризму у контексті євроінтеграції до ЄС.

Висновки. Таким чином, у контексті євроінтеграції Чехія активно розвивала свою торговельну та готельно-туристичну галузі, використовуючи різноманітні механізми співпраці з країнами Європейського Союзу. Важливою складовою цього процесу була реалізація спільних проєктів та програм, спрямованих на розвиток туризму, поліпшення інфраструктури та збільшення торговельного обороту. Чехія активно залучала міжнародні фонди, такі як програми Європейського Союзу, для реалізації спільних проєктів з українськими партнерами, що сприяло збільшенню інвестицій та модернізації туристичної інфраструктури. Крім того, Чехія активно співпрацювала з іншими країнами ЄС у розвитку туризму та торгівлі, що сприяло підвищенню її конкурентоспроможності на європейському ринку.

Загалом, Україна може взяти на озброєння досвід Чехії у розвитку торгівлі та готельно-туристичної галузі для поліпшення власної туристичної індустрії та залучення більшого числа іноземних туристів. Ось кілька шляхів, які можуть бути корисними:

1. Україна може залучити інвестиції для поліпшення своєї туристичної інфраструктури, включаючи реконструкцію доріг, аеропортів, готелів, ресторанів та інших об'єктів.

2. Україна може активно співпрацювати з міжнародними організаціями, такими як Європейський Союз, для отримання фінансової та технічної підтримки у розвитку туризму.

3. Промоція туристичного продукту на прикладі досвіду Чехії у просуванні свого туристичного продукту на зовнішніх ринках, використовуючи різноманітні маркетингові та рекламні стратегії.

4. Україна може зосередити увагу на розвитку конгресного й інсентивного туризму, які можуть стати додатковим джерелом доходу та сприяти розвитку бізнесу.

5. Використання сучасних технологій, таких як онлайн-бронювання та мобільні додатки, може полегшити доступ до туристичних послуг та зробити їх більш привабливими для іноземних відвідувачів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ І ЛІТЕРАТУРИ

Віхляєва, Я. (2010). Сучасний стан та перспективи розвитку туристичної інфраструктури Чехії. *Матеріали міжнародної науково-практичної конференції “Туристичний бізнес: світові тенденції та національні пріоритети”*. Харків, Україна. 21–22 травня 2010. Харків: ХНУ ім. Каразіна, 27–30.

Льницький, В. (2016). Використання військово-патріотичного туризму як чинник збереження національної пам’яті. *Фундаментальні та прикладні дослідження: сучасні науково-практичні рішення і підходи: збірник матеріалів I-ї Міжнародної науково-практичної конференції*. Баку – Ужгород – Дрогобич: Посвіт, 252–254.

Льницький, В. (2017). Музейякчинник розвитку військово-патріотичного туризму на Прикарпатті. *Фундаментальні та прикладні дослідження: сучасні науково-практичні рішення і підходи: збірник матеріалів III-ї Міжнародної науково-практичної конференції*. Баку – Ужгород – Дрогобич: Посвіт, 8–9.

Льницький, В., Корсак, Р. (2017a). Проблеми та перспективи розвитку військово-патріотичного туризму. *Фундаментальні та прикладні дослідження: сучасні науково-практичні рішення і підходи: збірник матеріалів II-ї Міжнародної науково-практичної конференції*. Баку – Ужгород – Дрогобич: Посвіт, 403–405.

Льницький, В., Корсак, Р. (2017b). Сучасні тенденції розвитку військового туризму в Україні. *Тенденції розвитку туристичної індустрії в умовах глобалізації: матеріали I-ої Міжнародної науково-практичної конференції (27–28 квітня 2017 р., м. Ужгород)*. Ужгород: ПП “Інватор”, 84–86.

Корсак, Р. (2013). Політична і економічна співпраця України та Чехії в умовах трансформації суспільних відносин (2000 – 2012 рр.). Ужгород: Видавництво ФОП Бреза А.Е.

Корсак, Р. (2016). Історія українсько-чеських дипломатичних відносин: політика, економіка, туризм: історико-дипломатичне дослідження. Ужгород. 188 с.

Корсак, Р. (2017). Інституційна організація туризму в ЄС: практика застосування в Україні. *Східноєвропейський історичний вісник*, 2, 82–86.

Корсак, Р. (2019). Перспективи використання замків у готельній індустрії України: досвід Чеської Республіки. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*, 24 (2), 11–16.

Корсак, Р., Берец, А. (2016). Розвиток туризму в країнах Європейського Союзу та досвід організації для України на початку XXI ст. *Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць*, 108, 98–101.

Корсак, Р., Фургій, В. (2016). Розвиток туризму у Чехії: досвід організації для України (кін. XX ст. – поч. XXI ст.). *Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць*, 107 (4), 128–131.

Корсак, Р., Фургій, В. (2016). Україна-ЄС: співробітництво у сфері туризму (поч. XXI ст.). *Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць*, 109 (6), 99–103.

Федурця, В. (2006). Система регулювання зовнішньоекономічних зв’язків у Чеській Республіці. *Досвід організації для України: автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук*. Ужгород: УжНУ.

Agenda pro českou zahraniční politiku 2013. (2013). Praha: Asociace pro mezinárodní otázky (АМО).

Ilnytskyi, V., Korsak, R., & Hodia, I. (2018). Ukrainian-czech economic links: diplomacy, trade, and tourism (the beginning of the XXI century). *Baltic Journal of Economic Studies*, 4 (4), 181–187.

Kořan, M. (2009). Politický kontext a tvorba česke zahraniční politiky v roce 2008. *Česka zahraniční politika v roce 2008. Analýza UMV*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, Praha, 13–40.

Kořan, M. (2010). Politický kontext a tvorba česke zahraniční politiky v roce 2009. *Česka zahraniční politika v roce 2009. Analýza UMV*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, Praha, 15–40.

Kořan, M. (2011). Politický kontext a tvorba česke zahraniční politiky v roce 2010. *Česka zahraniční politika v roce 2010. Analýza UMV*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 15–32.

Kořan, M. (2012). Politický kontext a tvorba česke zahraniční politiky v roce 2011. *Česka zahraniční politika v roce 2011. Analýza UMV*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, Praha. 379 s.

Korsak, R., Ilnytskyi, V., & Sichka, I. (2019). Interregional European Integration, Trade And Tourism Cooperation Of The Countries Of Eastern And Central Europe (On The Example Of Ukraine And The Czech Republic). *European Journal of Transformation Studies*, 7 (1), 67–89.

REFERENCES

Agenda pro českou zahraniční politiku 2013. (2013). Praha: Asociace pro mezinárodní otázky (AMO). [in Czech].

Ilnytskyi, V. (2016). Vykorystannia viiskovo-patriotichnoho turizmu yak chynnyk zberezhennia natsionalnoi pamiaty [The use of military-patriotic tourism as a factor in preserving national memory]. *Fundamentalni ta prykladni doslidzhennia: suchasni naukovo-praktychni rishennia i pidkhody: zbirnyk materialiv I-yi Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii*. Baku – Uzhhorod – Drohobych: Posvit, 252–254.

Ilnytskyi, V. (2017). Muzei yak chynnyk rozvytku viiskovo-patriotichnoho turizmu na Prykarpattii [Museums as a factor in the development of military-patriotic tourism in Prykarpattia]. *Fundamentalni ta prykladni doslidzhennia: suchasni naukovo-praktychni rishennia i pidkhody: zbirnyk materialiv III-yi Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii*. Baku – Uzhhorod – Drohobych: Posvit, 8–9.

Ilnytskyi, V., Korsak, R. (2017a). Problemy ta perspektyvy rozvytku viiskovo-patriotichnoho turizmu [Problems and prospects of the development of military-patriotic tourism]. *Fundamentalni ta prykladni doslidzhennia: suchasni naukovo-praktychni rishennia i pidkhody: zbirnyk materialiv II-yi Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii*. Baku – Uzhhorod – Drohobych: Posvit, 403–405.

Ilnytskyi, V., Korsak, R. (2017b). Suchasni tendentsii rozvytku viiskovoho turizmu v Ukraini [Modern trends in the development of military tourism in Ukraine]. *Tendentsii rozvytku turystychnoi industrii v umovakh hlobalizatsii: materialy I-oi Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii (27–28 kvitnia 2017 r., m. Uzhhorod)*. Uzhhorod: PP “Invazor”, 84–86.

Fedurtsia, V. (2006). Systema rehuliuвання zovnishnoekonomichnykh zviazkiv u Cheskii Respublitsi. Dosvid orhanizatsii dlia Ukrainy. [The system of regulation of foreign economic relations in the Czech Republic. Organizational experience for Ukraine]. *Avtoreferat dysertatsii na zdobuttia naukovoho stupenia kandydata ekonomichnykh nauk*.

Thesis abstract for obtaining the scientific degree of Candidate of Economic Sciences. Uzhhorod: UzhNU. [in Ukrainian].

Kořan, M. (2009). Politický kontext a tvorba česke zahraniční politiky v roce 2008. Česka zahraniční politika v roce 2008. *Analyza UMV*. Praha: Ustav mezinárodních vztahů, Praha, 13–40. [in Czech].

Kořan, M. (2010). Politický kontext a tvorba česke zahraniční politiky v roce 2009. Česka zahraniční politika v roce 2009. *Analyza UMV*. Praha: Ustav mezinárodních vztahů, Praha, 15–40. [in Czech].

Kořan, M. (2011). Politický kontext a tvorba česke zahraniční politiky v roce 2010. Česka zahraniční politika v roce 2010. *Analyza UMV*. Praha: Ustav mezinárodních vztahů, 15–32. [in Czech].

Kořan, M. (2012). Politický kontext a tvorba česke zahraniční politiky v roce 2011. Česka zahraniční politika v roce 2011. *Analyza UMV*. Praha: Ustav mezinárodních vztahů, Praha. [in Czech].

Korsak, R. (2013). *Politychna i ekonomichna spivpratsia Ukrainy ta Chekhii v umovakh transformatsii suspilnykh vidnosyn (2000–2012 rr.)*. [Political and economic cooperation between Ukraine and the Czech Republic in the conditions of transformation of social relations (2000–2012).]. Uzhgorod: Publishing house FOP Breza A.E. [in Ukrainian].

Korsak, R. (2016). *Istoriia ukrainsko-cheskykh diplomatychnykh vidnosyn: polityka, ekonomika, turizm: istoriko-diplomatychne doslidzhennia*. [History of Ukrainian-Czech diplomatic relations: politics, economy, tourism: historical and diplomatic research]. Uzhhorod. [in Ukrainian].

Korsak, R. (2017). Instytutsiina orhanizatsiia turizmu v YeS: praktyka zastosuvannia v Ukraini. [Institutional organization of tourism in the EU: application practice in Ukraine]. *Skhidnoievropeiskyi istorychnyi visnyk – East European Historical Bulletin*, 2, 82–86. [in Ukrainian].

Korsak, R. (2019). Perspektyvy vykorystannia zamkiv u hotelnii industrii Ukrainy: dosvid Cheskoj Respubliky. [Prospects for the use of locks in the hotel industry of Ukraine: the experience of the Czech Republic.] *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk: mizhvuzivskiy zbirnyk naukovykh prats molodykh vchenykh Drohobytskoho derzhavnogo pedahohichnoho universytetu imeni Ivana Franka. Current issues of humanities: interuniversity collection of scientific works of young scientists of Ivan Franko Drohobych State Pedagogical University*, 24 (2), 11–16. [in Ukrainian].

Korsak, R., & Berets, A. (2016). Rozvytok turizmu v krainakh Yevropeiskoho Soiuzu ta dosvid orhanizatsii dlia Ukrainy na pochatku XXI st. [The development of tourism in the countries of the European Union and the experience of organization for Ukraine at the beginning of the 21st century.]. *Hileia: naukovyi visnyk. Zbirnyk naukovykh prats. Gilea: Scientific Bulletin. Collection of scientific papers*, 108, 98–101. [in Ukrainian].

Korsak, R., & Furtii, V. (2016). Rozvytok turizmu u Chekhii: dosvid orhanizatsii dlia Ukrainy (kin. XX st. – poch. XXI st.). [Development of tourism in the Czech Republic: experience of organization for Ukraine (end of the 20th century, beginning of the 21st century).]. *Hileia: naukovyi visnyk. Zbirnyk naukovykh prats. Gilea: Scientific Bulletin. Collection of scientific papers*, 107 (4), 128–131. [in Ukrainian].

Korsak, R., & Furtii, V. (2016). Ukraina-YeS: spivrobitnytstvo u sferi turizmu (poch. XXI st.). [Ukraine-EU: cooperation in the field of tourism (beginning of the 21st century).]. *Hileia: naukovyi visnyk. Zbirnyk naukovykh prats. Gilea: Scientific Bulletin. Collection of scientific works*, 109 (6), 99–103. [in Ukrainian].

Ilnytskyi, V., Korsak, R., & Hodia, I. (2018). Ukrainian-czech economic links: diplomacy, trade, and tourism (the beginning of the XXI century). *Baltic Journal of Economic Studies*, 4 (4), 181–187. [in English].

Korsak, R., Ilnytskyi, V., & Sichka, I. (2019). Interregional European Integration, Trade And Tourism Cooperation Of The Countries Of Eastern And Central Europe (On The Example Of Ukraine And The Czech Republic). *European Journal of Transformation Studies*, 7 (1), 67–89. [in English].

Vikhliaieva, Ya. (2010). Suchasnyi stan ta perspektyvy rozvytku turystychnoi infrastruktury Chekhii. [The current state and prospects for the development of the tourist infrastructure of the Czech Republic.]. *Materialy mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii "Turystychnyi biznes: svitovi tendentsii ta natsionalni priorytety". Materials of the international scientific and practical conference "Tourist business: world trends and national priorities"*. Kharkiv, Ukraine, May 21–22, 2010. Kharkiv: KHNU named after Karazina, village, 27–30. [in Ukrainian].

*Стаття надійшла до редакції 13 січня 2022 р.
Стаття рекомендована до публікації 19.12.2022.*